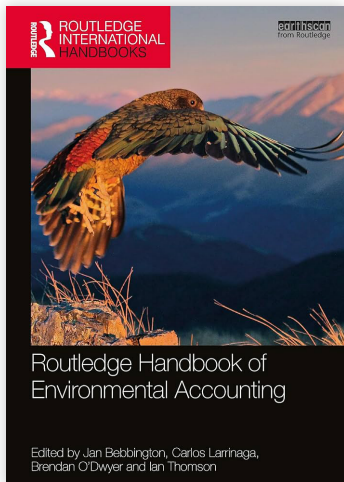

รองศาสตราจารย์ ดร. ศิลปพร ศรีจันเพชร
ที่ปรึกษาภาควิชาการบัญชี และอาจารย์พิเศษ
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อหนังสือ : Routledge Handbook of Environmental Accounting
บรรณาธิการ : Jan Bebbington, Carlos Larrinaga, Brendan O'Dwyer และ Ian Thomson
ปีที่พิมพ์ : 2021
สำนักพิมพ์ : Routledge
ISBN: 978-0-367-15236-9

“เห็นวารีไม่มีปัจฉาชาติ อัญญาสเล่าก็ได้รูกษา
บนอากาศขาดหมู่สุภณา พสุธาตาตายด้วยคนไป”

กลอนที่ยกมานี้ คัดมาจากนิราศพระยามหามุนีภาพไปเมืองจีน เมื่อปี พ.ศ. 2324 ซึ่งนับเป็นเวลา 243 ปีล่วงมาแล้ว แต่บทกลอนนี้ยังคงความร่วมสมัยได้จนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าวิกฤติการณ์ทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤติการณ์ทางด้านจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ในยุคสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเน้นการบริโภคและมีค่านิยมแบบวัตถุนิยม ที่เน้นความยิ่งใหญ่ยิ่งยวด การพัฒนาเทคโนโลยีโดยไม่คำนึงถึงขีดจำกัดของความเจริญเติบโต รวมทั้งความเชื่อและค่านิยมเหล่านี้ล้วนสร้างแรงกดดันต่อระบบนิเวศอย่างรุนแรงและต่อตัวมนุษย์เอง

วิกฤตทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตามกลอนข้างต้น เกี่ยวกับการบัญชีอย่างไร หนังสือที่แนะนำท่านผู้อ่านสำหรับวารสารการบัญชีเชิงกลยุทธ์แบบยั่งยืน (Journal of Sustainable Strategic Accounting: JSSA) ฉบับปฐมฤกษ์นี้คือ Routledge Handbook of Environment Accounting

Routledge Handbook of Environment Accounting เป็นหนังสือรวมบทความที่เสนอแนวทางที่หลากหลายในการบัญชีสิ่งแวดล้อม ซึ่งพัฒนาขึ้นมาในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา

บทความเขียนขึ้นโดยนักวิชาการทั่วโลก โดยมี Jan Bebbington, Carlos Larrinaga, Brendan O'Dwyer และ Ian Thomson เป็นบรรณาธิการ ผู้เขียนล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชีสิ่งแวดล้อม (รวมทั้งนักวิจัยภาคพื้นมือของประเทศไทย คือ ดร.ชาคริยา ชาญนนทพิพัฒน์ เขียนเรื่อง Assurance Services for Sustainability Reporting and Beyond บทความในส่วนที่ 2 ของหนังสือเล่มนี้)

อารมณ์บทของหนังสือเขียนโดย Rob Gray, Guru ผู้บุกเบิกแนวคิดด้านการบัญชีสิ่งแวดล้อม และ David Owen ข้าพเจ้าสนใจเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่อ่านงานเขียนของ Rob Gray ถึงกับตามไปเรียนกับ Rob Gray ที่สกอตแลนด์

อารัมภบทกล่าวถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การแยกตัวของมนุษย์จากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการบัญชีสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่าการบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องท้าทายหลักการพื้นฐานของระบบทุนนิยม ที่มุ่งเน้นการเติบโตและการเพิ่มผลกำไรสูงสุด ผู้เขียนเน้นย้ำถึงข้อจำกัดของแนวทางปฏิบัติทางบัญชีในปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นว่ามุมมองแบบเดิม ๆ อาจมองข้ามการพิจารณาทางนิเวศวิทยาที่กว้างขึ้นกว่าเดิม และขาดความเชื่อมโยงของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด การบัญชีสิ่งแวดล้อมจึงมีความจำเป็น เพื่อแก้ไขปัญหาเชิงระบบที่ลึกซึ้ง มากกว่าที่จะทำหน้าที่เพียงเครื่องมือสำหรับการรายงานทางการเงิน

หนังสือเล่มนี้ แบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1: Framing the Issues บทความในส่วนแรกนี้ ปูความรู้พื้นฐาน ทฤษฎี แนวคิด และการวิจัยด้านการบัญชีสิ่งแวดล้อม การบัญชีสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาการของการบัญชีสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 2: Financial Accounting and Reporting บทความในส่วนนี้รวมถึงการบัญชีการเงิน และการรายงานด้านสิ่งแวดล้อม การบัญชีการเงินกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รายงานเชิงบูรณาการ (Integrated Reporting) การให้ความเชื่อมั่นต่อรายงานเพื่อความยั่งยืน การพัฒนารอบการรายงานด้านสิ่งแวดล้อม และผู้ถือหุ้น ตลาดการเงินกับข้อมูลสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3: Management Accounting มีบทความการบัญชีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ (Strategic Environmental Management Accounting) การออกแบบการควบคุมเชิงนิเวศ (Eco-Controls) การบัญชีชีวิตและพลังงาน ผลกระทบภายนอก (Externalities) การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อการตัดสินใจอย่างยั่งยืน และการบัญชีเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Circularity)

ส่วนที่ 4: Global and Local Perspectives เสนอบทความการบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับสากลและภูมิภาค ทั้งในกลุ่มประเทศ ASEAN, Europe, Pacific Region, South America, North America, กลุ่มภูมิภาค MENA (Middle East & North America)

ส่วนที่ 5: Thematic Topics in Environmental Accounting รวมบทความที่เป็นหัวข้อเฉพาะที่เกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม ได้แก่ Carbon, Water, ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) และ Animal Right

หนังสือเล่มนี้รวมบทความที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ครอบคลุมทุกมิติของการบัญชีสิ่งแวดล้อม ทั้งแนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมา บทเรียนที่ได้รับ แนวปฏิบัติด้านการบัญชีสิ่งแวดล้อมในทุกทวีป และความท้าทายในอนาคต หนังสือเล่มนี้เหมือนขุมทรัพย์ที่มีค่าอย่างยิ่ง สำหรับนิสิตนักศึกษา ครูอาจารย์ นักวิจัย และผู้ปฏิบัติ

ขอส่งท้ายด้วยประโยคในย่อหน้าปิดท้ายในอารัมภบทของหนังสือเล่มนี้

It is these deeply challenging conundrums that lie at the heart of any sensible study of environmental accounting and they lead to a realisation that to understand environmental accounting, we must first understand humanity and our place (if any) in the world.

Rob Gray and David Owen